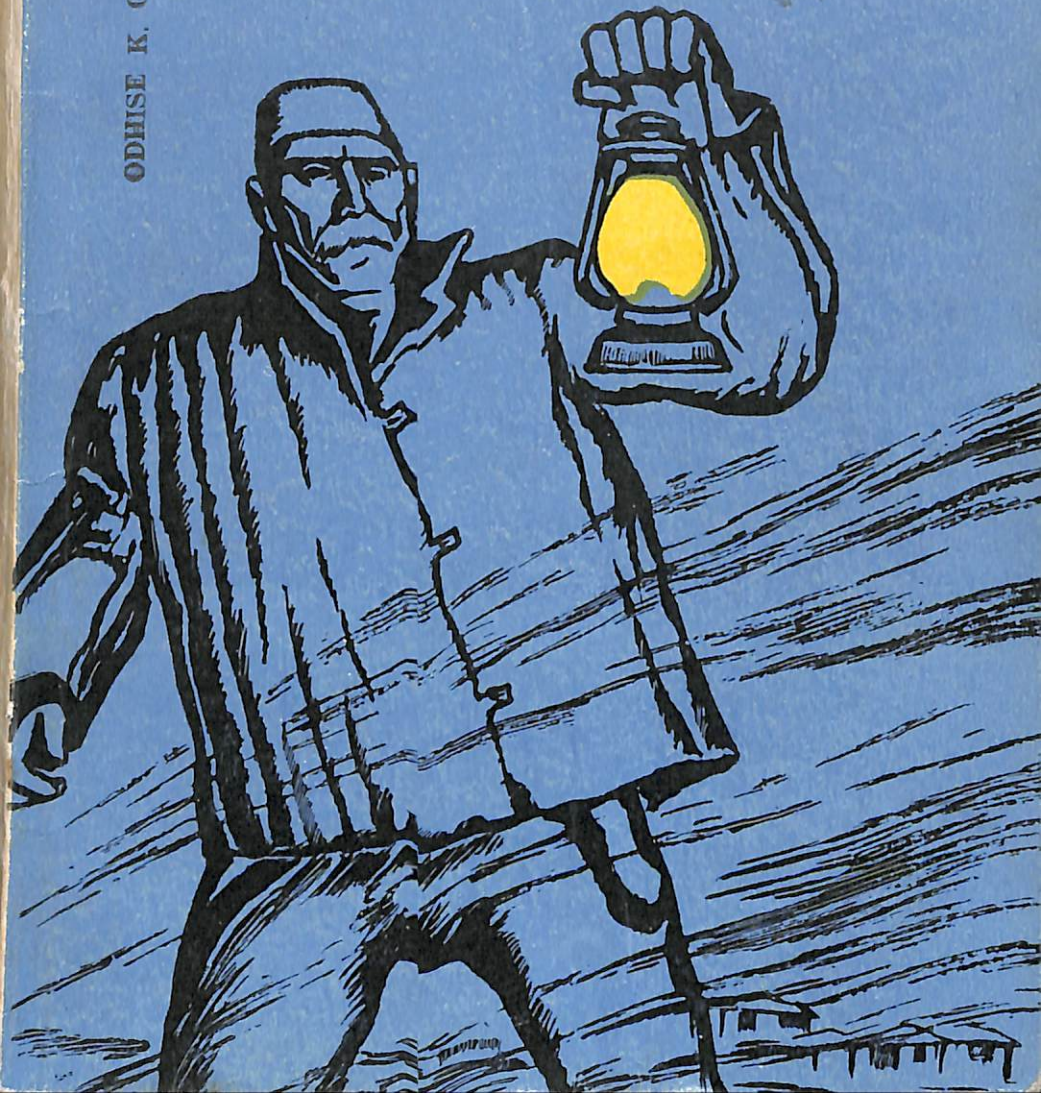

854-32

G. 79

Yje mbi Ostush

ODHISE K. GRILLO

ODHISE K. GRILLO

85H-32

85H-32

G. 79 ,

S.

YJE MBI OSTUSH

896

MINISTERIA E SAJENI
TIRANE

~~45387~~

TIRANE 1988

... u ngritën në këmbë kudo, i madh e i vogël, për arësye se vija e partisë sonë, lufta e saj heroike i ka lidhur njerëzit ngushtë me njeri tjetrin, popullin tonë e ka bërë të mendojë, të luftojë dhe të ndjejë si një trup i vetëm, të mendojë, të ndjejë dhe të luftojë si revolucionar i lavdishëm.» *)

ENVER HOXHA

---

*) Nga fjala e mbajtur në Peshkopi.

I

KEMISHA

Ajo nuk ngjante me një rrugë automobilstike të asfaltuar. Ngjante me një gjarpër të stërmadh e të akullt, që sillej rreth trupit të kodrave e të maleve dhe zhdukej tej, në bardhësi. Sa e ftohtë që ish rruga! Sa e bardhë! Dukej si xham.

Nga të dy anët e saj, bora shtrihej gjer tute, në horizont. Rruga qe e ngrirë: borë e përzier me baltë. Aty e bardhë fare, aty gri, aty kafe si në të kuqe. Ylber ngjyrash. Maqina ecte ngadalë, sikur e shtynte shoferi me supe. Madje nuk ecte. Ajo rrëshqiste dhe ata që ishin brenda kujtonin se do të binin nga një çast në tjetrin. Aty ndalonte, aty zvaritej, aty rrëshqiste. Nën rrota akull. Mbi karroceri binte borë.

Maqina ecte drejt veriut. Kish hyrë në ditën e dytë që udhëtonte drejt Peshkopisë. Nga pas e ndiqnin maqina të tjera. Një, dy, tri... dhie-

të... njëqind... njëmijë. E kush mund t'i numëronte ato? Ndofta i numëronin fëmijët, që kanë qejf të mbledhin targat. As njerëzit që shkonin drejt veriut, nuk numëroheshin dot.

Maqina ish mbushur me njerëz. Ishin të gjithë të rinj. Vajza dhe djem. Këndonin. Bënin shaka. Me këngë dhe shaka mund të kalohet një rrugë e gjatë plot me rreziqe. Me këngë dhe me shaka mund të kalohet një rrugë, ku ecet ngadalë, ku të pengon akulli, ku të pengojnë maqinat që shkojnë dhe kthehen, era e fortë, bora që bie.

Nga pas vinin maqina të tjera. Me njerëz, me tulla, me lëndë druri, me tjegulla, me çimento. Kish edhe me dyer e dritare. Me gjithçka do një shtëpi për t'u ngritur.

Përpara doli një e përpjetë. Në fund të së përpjetës u duk një maqinë. Kish ndaluar.

— Me siguri na lëshoi rrugë, — mendoi shoferi. Dhe bëri përpara.

E përpjeta që thikë. Mund të rrëshqisje nga një çast në tjetrin. Dhe pastaj të prisnin valët e Drinit. Sa i egër që qe Drini! Mirë ia kanë vënë emrin: Drini i Zi! Maqina uturinte. Mezi doli lart edhe pse kish zinxhirë.

Një shofer, veshur me kominoshe, rrinte në mes të rrugës dhe bënte shenja me duar. Anash, si roje nderi, rrinin shumë vajza. Të gjitha veshur me tuta. Njëra e kish kokën të lidhur me fasha. Stefani e pa që nga xhami i maqinës dhe i thirri shoferit:

— Ndaloje, se diçka ka ndodhur. Më duket se ka të plagosur.

Dikush shtoi:

— Mos ka pësuar gjë maqina. . .

Shoferi ndërroi marshin dhe tha:

— Do të ndalojmë patjetër. Maqina ka zënë rrugën dhe nuk kalojmë dot.

Shoferi mbajti krahun dhe pas pak maqina, e cila vinte e para, ndaloi. Zbritën të gjithë. Përpara: maqina që kish zënë rrugën. Prapa: me dhjetra maqina, që rrinin njëra pas tjetrës, si vagonët e një treni gjigant, që nuk i dihet fundi.

Shoferi hipi në kabinë dhe po u bënte shenja me duar maqinave që vinin pas. Të tilla shenja nuk i përmban rregullorja e qarkullimit të maqinave. Ato i dinë vetëm shoferët. Ata i kuptuan shenjat dhe, si me komandë, zunë krahun e ndaluan. Dyert e kabinave u hapën dhe prej tyre dolën shoferë, vullnetarë, specialistë. Të gjithë u drejtuan nga kreu i kolonës.

Ata të maqinës së parë, bashkë me shoferin e tyre, u afruan te grupi i vajzave. Shoferët shtërnguan duart. Shkëmbyen edhe cigare. Të tjerët u përshëndetën. Dikush duke tundur kokën. Dikush duke buzëqeshur.

— Hiqe njëherë, — tha Stefani dhe i dha shoferit me kominoshe një shishe me raki.

Shoferi me kominoshe e mori, e vuri në buzë dhe u gëlltit dy tri herë.

— E fortë, po e dashur. . .

— Kështu e kemi rakinë ne nga Himara.

— Edhe njerëzit të dashur janë, apo jo?

U Afruan edhe vajzat. Ishin njëzet e pesë. Të gjitha të veshura me kominoshe. Në qafë mba-

nin shallin e aksionit. Njëra kish lidhur kokën me fasha. Në një kënd fasha ish gjakosur. Ish ajo vajza që kish parë Stefani nga xhami i maqinës.

Stefani pa edhe një tjetër të plagosur. E kish dorën të lidhur.

Shoferi i maqinës së parë pyeti:

— Po këto shoqet ç'kanë?

Njeri tha:

— Ndonjë karambol i vogël.

Shoferi me kominoshe qeshi. Qeshi me gjithë zemër.

— Karambol, ë?... Asnjëherë nuk kam pësuar karambol në jetën time. Kam njëzet vjet në timon. Ju kujtuat se përplasa maqinën dhe i plagosa unë. Jo, more vëlla! Janë plagosur nga tërmeti.

Disa pëshpëritën:

— Nga tërmeti?!

— Kësaj, — dhe tregoi atë që kish lidhur kokën, — i ka rënë një tra në kokë. Asaj tjetrës, — dhe tregoi atë që e kish dorën të lidhur me fashë, — i ka rënë një tullë. Gjëra të lehta... Ma jep atë shishen ta heq edhe njëherë se ngriva.

Stefani u afrua. U fut në mes të shoferit me kominoshe dhe të vajzave.

— Po për ku kështu me këto të plagosura? Në spital?

Ndërkohë arritën të tjerët. Vajza me kokë të lidhur tha:

— Për në hekurudhë!

— Shqipëria po vjen në Dibër kurse ju po ikni?! — i tha Stefani.

Vajza me kokë të lidhur doli në krye të shoqeve.

— Ne jemi njëzet e gjashtë të reja nga kantundi Ostush. Katër janë të plagosura lehtë. Një është plagosur rëndë. Është në spital. Sa të shërohet, do të vijë edhe ajo me ne. Para se të binte tërmeti, ne kishim vendosur të shkonim në hekurudhë. Dhe ja ku po shkojmë. Jo tërmeti, po asgjë nuk mund të na ndalojë. Tërmeti ra, bëri dëme, plagosi njerëz, po ne bëjmë punën tonë. Jeta vazhdon.

Shoferi me kominoshe tha:

— Kjo është komandantja e tyre. E quajnë Lume.

Stefanit i pëlqeu kjo vajzë. Fliste ngadalë. Zërin e kish të fortë. Ish edhe e bukur. Edhe të tjerëve u pëlqeu.

Lumja pyeti:

— Edhe ju jeni vullnetarë e specialistë, apo jo?

Stefani, duke e shikuar drejt në sy, tha:

— Ne jemi 129 të rinj nga Vlora dhe fshatrat e saj. Kemi ardhur për të zëvendësuar 129 të plagosurit e rrethit tuaj. Shoqet dhe shokët e tjerë janë prapa. Ne ndaluam që t'ju ndihmojmë. Kujtuam se kishit pësuar gjë.

— U kthye më mirë nga Lumja dhe e pyeti:

— Sa të plagosur ka fshati juaj?

— Nëndë, — tha Lumja. — Ne të katra, ajo që është shtruar në spital dhe katër të tjerë.

— Edhe ne që vimë nga Himara, nëndë vetë jemi. Në Ostush na kanë caktuar të shkojmë. Do

t'ju zëvendësojmë juve dhe pesë të tjerët. Unë do të të zëvendësoj ty. Si të duket?

Lumja uli kokën.

Binte borë dhe frynte erë. E ftohta të hyn-te në palcë. Të gjithë, pa komandë, lëviznim sikur të bënin «në vend numëro».

Shoferi i maqinës së parë i tha shoferit me kominoshe:

— Të ka pësuar gjë maqina!

Tjetri foli si me pahir:

— Maqinës sime i është shuar motori. Nuk ndizet. Është ftohur.

— Ashtu?!

— Epo, atëhere duhet të të ndihmojmë. Vajzat duhet të shkojnë sa më shpejt në hekurudhë. S'bën të rrinë në mes të rrugës.

— Edhe ju duhet të shkoni sa më parë, se ju presin.

Shoferi i maqinës së parë hodhi sytë rreth e qark dhe pa rrugën. Nuk mund ta tërhiqnin. Rruga ish e ngushtë dhe e tatëpjetë. Pastaj ish edhe e ngrirë. Mund të rrëshqisnin. Pa edhe njëherë para e prapa, gjer atje ku rruga zhdukej në bardhësi. Asnjë lëvizje.

— More, po nuk ka traktor këtu? Andej poshtë kishte shumë.

— Ka, si nuk ka. Atë po presim edhe ne, — tha Lumja.

Shoferi i maqinës së parë tha:

— Sa të vijë traktori, ne do të bëjmë punën tonë. O burra të nderim zjarr poshtë motorit që të ngrohet! Mblidhni ca dru t'i lagim me benzinë.

— Kështu shkon gjatë shumë... Gjersa të ngrohët, do të vijë traktori.

Një burrë qimekuq u fut në mes të të tjerëve:

— E dini si them unë?

— Hë, folë!

— Jemi gjithë këta burra, apo jo?

— Edhe gra.

— Po, edhe gra. Ta shtyjmë maqinën me supë gjer në rrëzë të kanalit dhe të hapim rrugën. Na presin. S'mund të rrimë për një maqinë këtu.

— Ashtu?!

Njeri u nxeh dhe tha:

— Ti shikoke vetëm lëkurën tënde!

Një tjetër shtoi:

— Dashke t'i lemë njëzet e pesë vajzat në mes të rrugës, ë? A e di ti se ku shkojnë këto? Po ta them unë! Shkojnë në hekurudhë! Ka edhe të plagosura në mes të tyre.

— Kur qenka kështu... të më falni...

Burri qimekuq u tërhoq dhe iku tatëpjetë xhadesë.

— Si do të bëjmë?

— Të presim sa të vijë traktori.

— Të kthehet një maqinë dhe të vejë të lajmërojë.

— Këtu s'ke ku kthehesh. Sëprapthi nuk ecet as një metër.

— Epo, atëhere të presim.

Flisnin me radhë e pa radhë. Flisnin shoferë, vullnetarë, specialistë e vajza. Stefani rrinte dhe dëgjonte. Nganiëherë shikonte Lumen. Edhe lumja e pa disa herë. Me siguri ajo thosh me vete: